Viðmerkingar

Hini avtaka monopolið – vit herða tað

Herfyri frættist úr løgtinginum, at bara Fólkaflokkurin, Miðflokkurin og Kristiligi Fólkaflokkurin tóku undir við at avtaka loftmiðlamonopolið og geva allari fólkahugsan atgongd til mikrofonirnar, hóast aðalmál Sambandsfloksins í valstríðum hevur verið at avtaka alt monopol.

Tí má sigast, at Oyggjatíðindi eru sera beinrakin, tá ið blaðið skrivar um hinar landsstýris- og løgtingslimirnar, at Stalin hevði ikki gjørt tað betur.

Fyri nøkrum árum síðani var eg persónliga ikki serliga heitur fyri at geva leyst á hesum øki, tí eftir at hava búð í Danmark í seks ár, hevði eg upplivað, at stýringin ofta var vánalig á nøkrum lokalum útvarpsstøðum. Men síðan eg kom heimaftur og sá arbeiðsháttin hjá útvarpsmonopolinum í Føroyum, havi eg fullkomiliga broytt støðu hesum viðvíkjandi og eri vorðin sannførdur um, at monopol er bart út sagt óndskapur. Tí tað gevur við síni eintáttaðu hugsjón einari tjóð eitt skeivt bilæt av tí, sum hendir í samfelagnum.

Sat 14 dagar og skrivaði morgunlestur

Sjálvur hevur ein verið hildin fyri gjøldur av einaveldinum í Útvarpi Føroya. Fyri nøkrum árum síðan varð eg av einum presti biðin at skriva morgunlestrarnar fyri hann til okkurt um ein mánað, av tí at hann ikki hevði stundir um jóltíðir vegna fleiri gudstænastur, jólafestir, jarðarferðir v.m.

Nærum 14 dagar sat eg og skrivaði frá árla til síðla einar 27 lestrar og bønir. Síðan skuldu veljast hóskiligir sálmar til lestrarnar. Eftir at hetta var liðugt, læt eg tveir prestar lesa lestrarnar ígjøgnum til tess at vissa meg um, at teir teologiskt vóru forsvarligir. Keldurnar, eg brúkti, vóru fyri tað mesta vanligir, kendir prestar í fólkakirkjuni: Kai Jensen (hvørs prædikur verða lisnar í kirkjum okkara fleiri sunnudagar gjøgnum kirkjuárið), C. Skovgaard-Petersen, O. Hallesby, A. Fibiger o.a.

Líktust ikki lestrunum hjá ávísum presti

Men tá ið tað eftir fyrstu vikuna kom fyri oyruni á ávísum útvarpsfólki, hvør ið hevði skrivað, vórðu ordrar givnir um beinanvegin at steðga at lesa lestrarnar og at biðja viðkomandi prest skriva sjálvur. Tá ið man so fregnaðist eftir grundgeving fyri, hvat var í vegin, var svarið: Eingin fæst at lesa lestrarnar! Jú, svaraðu vit: Vit kunnu saktans sjálvir lesa. Og tað skal heldur ikki standa á at finna onnur.

Tá ið tað so ikki bar til hjá hesum útvarpsfólki at snúgva sær undan við hesum ósannindum, funnu teir uppá at koma við einari aðrari grundgeving: Lestrarnir líkjast ikki teimum, sum ein ávísur prestur plagar at skriva til útvarpið. Harvið avdúkaði útvarpsfólkið, at tað er satt, sum eitt annað starvsfólk í útvarpinum einaferð segði við meg: Higartil hevur stórt sæð eydnast okkum at hildið allar aðrar átrúnaðarligar meiningar burtur (sitat eftir minninum).

Ignorerað út úr útvarpinum

Ein kend kvinnurødd í útvarpinum fram um miðjuna á áttatiárunum, sum dugdi sera væl at leggja eitt nú barnasendingar til rættis, er mær vitandi einasta útvarpsfólk, ið alment hevur staðið fram og avdúkað ein farra av, hvussu arbeiðslagið á hesum stovni er og hevur verið gjøgnum árini.

Hon var strongd, tí arbeiðsbyrðan var alt ov tung. Hon gjørdi vart við hetta. Ein rættur stjóri hevði tikið eina samrøðu við arbeiðsfólk sítt og eitt nú boðið tí hvíld ella at skorið arbeiðsbyrðuna burtur. Men arbeiðshátturin var tá, eins og hann støðugt er smittsamur í arvalagnum hjá útvarpsleiðsluni, at ignorera starvsfólkið og harvið við nívandi tøgn trýsta tað út úr útvarpshúsinum. Nú hevur henda sama ignoransa breitt seg vestur í hangarin hjá Atlantsflog.

Onnur avtaka monopolið, vit stramma tað

Øll demokratisk lond fara burtur frá monopoli. Men í Føroyum hava vit júst hert tað. Áður kundu skiftandi landsstýri av illum umsita málið, men nú letur man alt valdið í hendurnar á einum persóni: útvarpsstjóranum, ið sambært traditiónini hevur hetta sum lívsstarv.

Tað skínur eisini týðiliga ígjøgnum, at útvarpið lýsir ikki tíðindi frá øllum síðum, men forfylgir ávísum málum og persónum, meðan lok verður lagt á tíðindi, sum eru teimum og teirra »familju« ov nærgangandi – eitt gott dømi er gølan í Atlantsflog, sum ein hevur fylgt við í. Har kann útvarpssonurin til eina og hvørja tíð bestilla ein tíðindastubba, um søgan bæði er uttan áhuga og sonn, meðan hin parturin, nevniliga uppsøgdu teknikararnir, er ikki sloppin so frægt sum at úttala seg bara tveir minuttir við útvarpið, hóast teir gjalda bæði eitt og tvey útvarpsgjøld.

Var eitt lokalradio eitt nú í Vágum, so kundu hesir menn lýst støðuna frá síni síðu. So hoyrdu fólk sakina frá báðum pørtum. Nærvarpið kundi so lænt tíðindastubban til eitt nærradio í Havn og í Klaksvík, um Útvarp Føroya ikki vildi tikið hann upp vegna familju- og vinskap. Hini nærvarpini kundu so gjørt sama býtið.

Tað er eisini væl skiljandi, at Útvarp Føroya má vera partiskt, tí hvør av okkum ger ikki best fyri okkara!

Eintáttað útvarpsfólk

Høvdu tíðindi og sendingar annars verið fjølbroytt, kundu myndugleikarnir grundgivið við, at útvarpið kann ikki gerast stórt øðrvísi, um fleiri koma framat. Men tá ið tú dag eftir dag bara hoyrir tíðindi um: Bløðandi serbar og kroatar, á Máltráðnum sama spurningin um: Hvussu er veðrið úti á Argjum ella uppi á Hvítanes? – hóast hesar bygdir liggja bara hanagleiv frá Sortudíki – ella í teimum andaligu sendingunum um, at nøkur skip hava sál, meðan onnur eru sálarleys; og tá ið borðreitt verður bara við somu sálmum/sangum, týddir av somu trímum ella fýra yrkjarum og somu tónasmiðum hvønn einasta sunnu- og halgidag, og teir verða favoriseraðir, má ein og hvør leggja merki til, hvussu eintáttað fólk kunnu vera. Fyri hetta noyðist tú kortini at gjalda tvey útvarpsgjøld fyri ikki at verða pantaður, hóast illa ber til at lurta í bilinum og í stovuni samstundis.

Haldið fast við at taka av einkarrættin

Eg vil heita á Miðflokkin, KrF og Fólkaflokkin um at halda fast við, at talifrælsið eisini gjøgnum loftmiðlarnar verður frítt í landi okkara, og at tit beint eftir eitt val, um tit skulu vera við í skipan av eini samgongu, seta sum ultimativt krav, at monopol og einaveldi hoyrir ongastaðni heima í 1996, men eigur at verða koyrt á vestfallið.

At vit so kunnu fara at fáa eitt óneyðuga høgt tal av nærvarpum, er so bara at takka teimum jarnhørðu hondunum, sum gjøgnum øll hesi árini hava lagt lunnar undir, at hetta gjørdist endin.

Annars skal Tróndur Djurhuus sjónvarpsstjóri hava tøkk fyri, at hann hevur boðið fólki, at tey sjálv kunnu gera sendingar til SvF, so hyggja teir nærri at dygdini.

Hetta er eitt stig á leiðini til talifrælsi gjøgnum loftmiðlarnar.

John S. Myllhamar

Olja – off shore

I samgonguskjalinum 4-flokkanna millum nevnir grein 5 bert farmavinnu og samferðslu sjóvegis. Grein 8 umrøður eina møguliga oljuvinnu, at vit eiga at treyta okkum, at føroyingar og føroyskar fyritøkur eru so nógv sum gjørligt uppi í tænastuveitingum, og má her einamest hugsast um off-shore tænastu. Vit hava nógvar sjómenn í hesi tænastu við útlendskum skipum.

Her krevst serligt skip, ið vit ikki hava. Um oljuvinnan kemur í gongd, er ov seint at fara og hugsa um tað tá. Men vit eru so hepnir at hava ein stovn sum Vaktar- & Bjargingartænastuna. Vit eiga at dúva á royndir teirra og útbúgva stovnin í góðari tíð, ja, nú beinan vegin.

Nú tað frættist, at Ólavur Halgi skal útskiftast við eitt 25 ára gamalt skip, sum ógvuliga skjótt eisini verður ov gamalt og ótíðarhóskandi, er beinan vegin neyðugt at fara undir at byggja nýtt skip, eisini egnað til off-shore vinnu. So standa vit ikki sum kanus, tá oljuvinnan byrjar, men við vælegnaðum nýggjum skipi og royndari manning.

Av tí at slíkt skip eisini fer at geva inntøkur, er ikki at drála.

Vit vita, at seinastu árini er mikil peningur søplaður burtur í ørum projektum. Men ikki nyttar at gráta um tað. Farið er farið.

Her eru orðini: »Vit hava ikki ráð at bíða« sonn. Farast má undir hesa skipabygging beinan vegin.

Tá hugsað verður um, at Tórshavnar Skipasmiðja hevur eitt spesialskip undir bygging og á tekniborðinum eina ferju, oig herav vandnar skipsbyggjarar, er ikki at drála. Latið skipasmiðjuni upp í hendi at byggja okkum hetta nýggja skip til V&B beinan vegin.

Nógv verður tosað um arbeiðsloysi, so her er so ein skilagóður vegur at hava fólk í áhaldandi arbeiði, øllum samfelagnum at gagni, og við tryggleika til nógv heim. Og tá føroyskt skipasmið hevur gott orð á sær fyri dygd, er ikki óhugsandi, at ordrar kunnu koma úr øðrum londum.

At sita hendur í favn er drepandi.

Hetta rann mær í hug, nú Ólavur Halgi skjótt fer seinastu ferð sína. Eg havi bert góð minnir haðani umborð. So hampiligur tú vart í logn, líka so buldrutur í sjáskveðri, stoytti teg á heysin, risti sum vátur hundur borð í borð, og so afturpartin djúpt niður. Inntørnað skuldi ein kenna teg væl fyri ikki at enda á dúrkinum.

Eg farni nokk at fara eitt sindur, tá eg sigi tær hitt síðsta farvæl. Men eg havi hangandi á vegginum í glas og rammu sjókort við vanligari siglingarleið, nøvnum og undirskriftium hjá manningini. Mær eitt kært minni.

Tú hevur útrættað so nógv roysnisverk á sjónum, at vit eiga at geva tær ein virðiligan avloysara.

Tórunn Andreassen

HEILSUTEIGURIN

v/ Carsten Vagn-Hansen lækna og heilsuráðgeva

Medierne og din sundhed

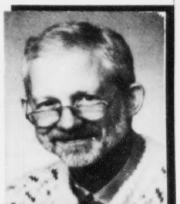

Vi lever i en tid, hvor vi dagligt overvældes af viden og informationer af alle slags. Det er svært at undgå at blive påvirket gennem dagspressen, dampradioen og fjernsynets mange kanaler. Det kræver en stor viljestyrke at sætte sig uden for deres rækkevidde. En af mine venner har dog præsteret det næsten umulige. Han har valgt at leve i pagt med naturen, sin båd, sin motorcykel og sine venner. Han ser ikke fjernsyn, og i radioen hører han kun vejrudsigten. For at holde sig orienteret om, hvad der foregår i Danmark og Verden af vigtighed læser han to aviser om ugen, nemlig Berlingske Week-end-avis og Frankfurter Allgemeines lørdagsudgave. Det er nok for ham. Han læser og skriver meget, så han har magt over de tanker, der kommer til ham udefra.

Min ven er priviligeret, for det er de færreste af os, der på den måde kan lægge afstand til de mange ting, der har indflydelse på vores hverdag. Vi vil gerne vide, hvad der foregår i vores eget land og nærsamfund, hvilke film, der går i biografen, hvad politikerne finder på, hvem der er blevet gift eller døde. Ikke kun af nysgerrighed, men også fordi vi gerne aktivt vil deltage i samfundslivet. Vi vil også gerne kunne reagere, hvis nogen ved deres udtalelser, skriverier eller adfærd går ud over de etiske og moralske normer, vi alle har som målestok for, hvad der er ret og rimeligt.

Frie og uafhængige medier

For at kunne få en ordentlig information har vi brug for medier, der har mod og magt til at fremstille tingene for os på en troværdig og let forståelig måde. Vi har brug for en presse, der kan være vores vagthunde og fx afsløre kriminelle og uetiske aktiviteter i samfundet. Vi er nødt til at have nogen, der følger vores politikere og andre magtorganisationer og belyser baggrunden for deres udtalelser og aktiviteter. Frie medier er en forudsætning for et virkeligt demokrati og et værn mod magtmisbrug og alt for store uretfærdigheder.

Men hvem holder øje med medierne? Det kan være svært at gennemskue, hvem der bestemmer og påvirker den redaktionelle linje i aviserne og de elektroniske medier. Alt for mange tror ukritisk på, hvad der kommer ud gennem dem. »Det må være rigtigt, for de sagde det selv i fjernsynet igår!«. Men inderst inde ved vi godt, at nyheder og viden kan forvanskes meget på vejen fra virkeligheden til medierne. Vi har alle førstehåndskendskab til begivenheder i vores eget liv, og det passer sjældent særlig godt med det, som pressen senere leverer.

Det er derfor vigtigt, at vi alle er vagthunde overfor medierne, og at vi alle er parate til at råbe vagt i gevær, hvis virkeligheden ikke præsenteres på en korrekt og sandfærdig måde. I en forvirret og manipuleret verden har vi brug for troværdighed hos journalister og andre mediefolk. Efter meningsmålingerne at dømme er befolkningens tiltro til dem dog meget lille. Men er det ikke ofte, fordi vi selv har forsøgt at manipulere med medierne for at fremme vores egen sag? Hvis vi alle var ærlige i vores information til medierne, ville deres mulighed for at give en troværdig information øges betydeligt.

Sundhedsoplysning

Et område, hvor der manipuleres meget med og gennem medierne, er sundhedsområdet. Det er er område, der interesserer alle, for vi vil gerne leve godt og sundt for at blive ved med at have det godt længst muligt. Og der er næppe noget andet område, hvor der hele tiden optræder så mange nye, forvirrende og modsatrettede informationer. Der raser en krig mellem specialkyndige på en række områder, og medierne er ved at blive en slagmark med en forvirret befolkning som tilskuere.

Heldigvis er de fleste fornuftige nok til at leve, som de selv har følt er rigtigt for dem, men en del af den ny viden ville kunne give dem et endnu bedre liv. Men hvilken del?

I Oslo var der for nogle år siden en grønthandler, der i sit vindue havde sat et skilt: »Spis gulerødder mens det endnu er sundt!«. Det var de dengang, men er det også sundt endnu? Der er jo betacaroten i gulerødder, så rygerne skal nok lade være med at spise to kilo gulerødder dagligt. Vi trænger til at få ryddet op i junglen af informationer og misforståelser om, hvad der er godt for os. Indtil da er det i hvert fald klogt at leve efter naturens gode, gamle regler om at få opfyldt vores grundlæggende behov for bla. frisk luft, lys, vand, sund og naturlig mad, for at bruge vores krop og vores hjerne samt for at kunne skaffe os søvn og ro i vores liv.

Det må være et krav til medierne, at viden om sundhed må vurderes ordentligt, inden den bliver sluppet løs på befolkningen som absolutte sandheder (indtil videre), og vi må selv si alle oplysningerne med vores sunde fornuft og kendskab til os selv og vores eget liv. Evt. kan vi prøve os frem, give den ny viden en chance for at vise, at den er noget værd for os.

Skån din hjerne og dit sind

Vi bliver overlæsset med negative informationer mange gange hver dag gennem alle medierne. Vi bliver urolige, nervøse og deprimerede over al den krig, ondskab, alle de mord og ulykker, al den økonomiske usikkerhed mm., som vi skal bevidstgøres om hver dag. Vores følelsesberedskab bliver overbelastet, så der skal mere og mere til, før vi føler os berørt og får medfølelse med ofrene. Vi ender med at blive afstumpede mennesker, der behøver en eller to motorsavsmassakrer i fjernsynet hver aften for virkelig at føle noget. Undersøgelser har vist, at ikke mindst børn bliver nervøse af alt det negative, de oplever gennem medierne, selvom de almindeligvis er gode til at skubbe det fra sig igen. En meget stor del af selv mindre børn er fx bange for en atomkrig.

Det må derfor være rimeligt, at vi forsøger at skåne både os selv og vores børn mod en overflod af negative oplevelser og informationer gennem vores medier. Vi må vælge, hvilke aviser og ugeblade, vi vil læse og have i vores hjem. Vi må vælge de radio- og fjernsynsprogrammer, vi har lyst til at høre og se, og sætte tid af til dem. Med de moderne elektroniske muligheder med båndoptagere, video og timere kan vi optage programmerne, så de kan sættes ind i familiens øvrige liv på tidspunkter, hvor man kan være sammen om dem eller selv høre og se dem i ro og fred.

Det giver muligheder for, at familie og venner sammen kan koncentrere sig om et program og bruge det som grundlag for en diskussion. På denne måde bliver den viden og de tanker, der fremkommer i programmet, til virkelig gavn og har en mulighed for at blive omsat til dit eget og familiens liv. Går du bare fra program til program, vil nye informationer skubbe de forrige ud, inden de kan blive rigtigt opfattet og opbevaret til senere brug. Får du ikke lejlighed til at tænke over det, du ser eller hører, vil tankegangen og hukommelsen efterhånden gå i stå og du vil blive en passiv og tomhjernet informations- og underholdningsnyder.

Ved at vælge særlige programmer ud, vil du få en mængde tid til meget andet godt. Du kan få tid til at læse, til at snakke med andre, til at lege og motionere, og til bare at sidde med en kæp i vandet og tænke over livet. Der bliver tid til, at familien kan få snakket om, hvad hver enkelt har oplevet og går og tænker over. Det styrker fællesskabet, sammenholdet og kærligheden. Du skåner din hjerne og dit sind for fejlstrøm og ligegyldige ting.

Løysn á KROSSGÁTU 239

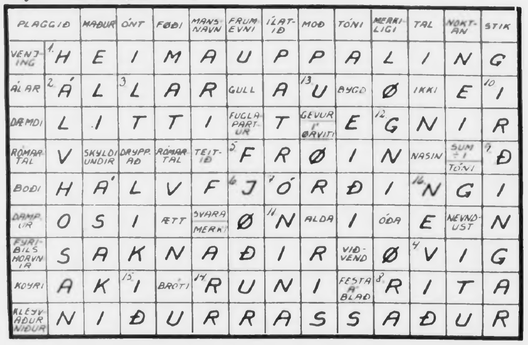

Løysn á BARNAGÁTU 239

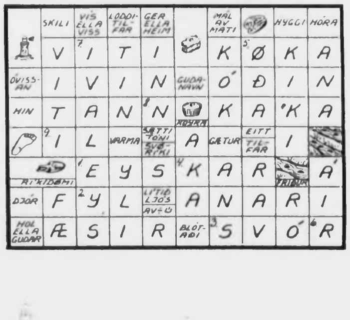

Loyniorðið í krossgátu 239 var HÁLVFJÓRÐINGURIN og barnagátu 239 EYSKØRINI.

Vinnari av krossgátuni var *Julia Klein, 690 Oyndarfjørður*, og av barnagátuni *Erland Nýggjagarð, 740 Hvannasund.*

Vinnararnir fáa ávikavist 100 og 50 kr. sendar við postinum.

Í stuttum sagt

- Ísraelski forsætisráðharrin, Shimon Peres, og amerikanski verjumálaráðharrin, William Perry, hava almannakunngjørt eina felags antirakett-skrá, sum skal verja Ísrael móti álopum frá øðrum londum.
- Umboð fyri uppreistrarsinnaðu Tamilsku Tikararnar hava boðað frá, at teir fara at royna at fáa eina loysn um frið í lag við stjórnina. Blóðuga stríðið teirra millum hevur vart í 13 ár.
- Bert 12 pst. av svenska fólkinum heldur, at stjórnin eigur at sleppa sær av við kjarnorkuvirkini har í landinum innan ár 2010, hóast ein fólkaatkvøða um hetta í 1980 avgjørdi, at landið skuldi sleppa sær av við alt, sum eitur kjarnorku eftir 30 árum. Svøríki hevur 12 kjarnorkuverk.
- ST-Trygdarráðið samtykti í farnu viku at seta ávís tiltøk í verk ímóti afrikanska landinum Sudan frá 10. mai. Hetta er gjørt, av tí at sudansku myndugleikarnir ikki hava latið Egyptalandi teir muslimsku fundamentalistarnar, sum stóðu aftanfyri eini drápsroynd ímóti egyptiska forsetanum, Hosni Mubarak, í fjør. Talan er um tríggjar mans, sum sudansku myndugleikarnir siga seg einki vita um, tí teir skulu hava fjalt seg.